

1. Obiekt **ZESPÓŁ KLASZTORNY OO.KARMELITÓW TRZEWICZKOWYCH, OB. ZESPÓŁ
53 KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO MB Z GÓRY KARMEL**

2. Czas powstania

1.30.XVIIw.,

1641-43/44?/,

ok.1650,1784-94,

po 1864,po 1866,

1977-78,1984-85

3. Miejscowość

BIELSK PODLASKI

4. Adres **Bielsk Podlaski
ul.Żwirki i Wigury**

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo **białostockie**

gmina **Bielsk Podlaski**

pow. **BIELSK PODL.**

6. Poprzednie nazwy miejscowości

-

7. Przynależność administracyjna 1. VI. 1975 r.

województwo **białostockie**

powiat **Bielsk Podlaski**

8. Właściciel i jego adres

Parafia Rzymskokatolicka

MB z Góry Karmel

Bielsk Podlaski ul.Mickiewicza

6

9. Użytkownik i jego adres **Parafia Rzym.
Kat.MB z Góry Karmel w Bielsku
Podl.,Państwowa Szkoła Muzyczna
I Stopnia Bielsk Podlaski ul.
Żwirki i Wigury 4**

10. Rejestr zabytków **kościół nr 326 z
16.08.1968,klasztor nr 242 z
26.10.1966,kapliczka nr 241 z
26.10.1966.**

12. Autorzy, historia obiektu, określenie stylu.

Historia zespołu klasztoru Karmelitów Trzewickich w Bielsku zaczęła się, gdy w l. 30. XVII w. karmelita o. Elizeusz Niwiński kapłan na przedmieściu miasta niewielki dom z ogrodem, w którym osiedli pierwsi zakonnicy, i gdy obok wznosił kapliczkę przeznaczoną na odprawianie mszy. Wkrótce, bo już w 1641 r. siedziba bielskiego zakonu podległa do tąd przeorowi w Wasoszku stała się samodzielnym zgromadzeniem. Jednocześnie w tym samym 1641 r. rozpoczęto budowę kościoła klasztoru. W 1784 r. wskutek wielkiego pożaru miasta spłonęły też oba budynki i trzeba było przystąpić do ich odbudowy, w trakcie której otrzymały nowy, późnobarokowy wystrój. Zgromadzenie karmelitów rozwijało w pełni działalność misjonarską i duszpasterską do czasu zaboru pruskiego, gdy w 1796 r. Prusacy skasowali klasztor, który zamienili na więzienie. Co do kościoła, to istnieją dwie hipotezy na temat jego przeznaczenia w owym czasie. Wg jednej mieścił się w nim sekhauz, wg drugiej budynek oddano w użytkowanie unitom /patrz: karta "biała" kościoła/. W okresie zaboru rosyjskiego dobra klasztorne wraz z budynkami przekazano w części duchowieństwu prawosławnemu, w części rosyjskim wojskowym. Kościół przekształcono po 1866 r. na cerkiew, z czym wiązała się jego duża przebudowa. Również klasztor po 1864 r. zyskał dodatkowe pomieszczenia poprzez dobudowę wschodniego skrzydła i baszt. Zwrot zespołu klasztoru katolikom, w skład którego wchodzi też powstała na pocz. XIX w. kapliczka usytuowana we współcześnie przebudowanym ogrodzeniu kościoła i XIX-wieczny spichlerz posadowiony w XIX-wiecznym

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze wyrośnięcie instalacje)

Zespół klasztoru OO. Karmelitów Trzewickich w Bielsku Podlaskim położony jest w pn. części miasta, u zbiegu ulic Żwirki i Wigury i Mickiewicza, w pn. pierzei ul. Żwirki i Wigury. Od zach. graniczy ze współczesną zabudową miejską /pawilon handlowy/. W jego skład wchodzi: budynki klasztorne użytkowane obecnie przez Państwową Szkołę Muzyczną I Stopnia oraz kościół, kapliczka, współczesne plebania i garaż użytkowane przez Parafię Rzymskokatolicką MB z Góry Karmel i budynek Sióstr Karmelitanek pw. Dzieciątka Jezus, w którym są kaplica, sale katechetyczne i mieszkania. Klasztor pobudowany jest na planie czworoboku z wewnętrznym czworobocznym dziedzińcem. Do pn. zach. skrzydła klasztoru od strony zach. przylega budynek gospodarczy oraz dziedziniec gospodarczy na planie trapezu, ogrodzony murem pełnym ogrodzeniem z 2 basztami i murem bramą. Kościół położony jest na cmentarzu przykościelnym w kształcie nieregularnego czworokąta. W jego pd. narożniku znajduje się murewana kapliczka włączona w ogrodzenie. Cmentarz ogrodzony jest ażurowym ogrodzeniem metalowym na podmurówce od ul. Żwirki i Wigury i Mickiewicza i pełnym od strony pn. Od ul. Żwirki i Wigury na osi centralnej kościoła znajduje się brama z 2 bramkami. Na cmentarzu przykościelnym znajduje się starodrzew składający się z drzew liściastych. Współczesne budynki: plebania, garaż i dom sióstr zakonnych wraz z ogrodem położone są na pn. od kościoła na sąsiedniej działce.

Karty ewidencyjne zostały założone dla:

1. klasztoru
2. kościoła
3. kapliczki

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne sakralne	17. Użytkowanie obecne sakralne, szkoła, mieszkalne
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)	
<p>patrz: karty "białe" poszczególnych obiektów</p> <p>1976 r.-rozebranie starej plebanii 1977-78 r.-budowa nowej plebanii 1981 r.-budowa nowego ogrodzenia wokół ogrodu przy plebanii 1984-85 r.-budowa budynku z kaplicą, salami katechetycznymi i mieszkaniami sióstr zakonnych 1986 r.-wykonanie betonowego do w/w budynku, budowa garaży 1993 r.-przestawienie ogrodzenia ogrodu parafialnego, remont ogrodzenia cmentarza przykościelnego /wymiana 70% materiału, położenie deszek z blachy, pomalowanie muru/, rozebranie muru między plebanią a kościołem i postawienie w tym miejscu nowego.</p>		<p>patrz: karty "białe" poszczególnych obiektów</p>	
20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie		<p>patrz karty ewidencyjne poszczególnych obiektów.</p>	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowania)

- Z. Piłaszewicz "Bielsk Podlaski. woj. białostockie. Dawny zespół o.o. Karmelitów Trzewiezkowych. Dokumentacja hist.-arch. oprac. na zlecenie P.W.R.N. - Białystok, Wyd. Kult. WKZ", Warszawa 1969 r., PSOZ O/W B-stok, nr inw. 247
- Kronika parafialna parafii rzymskokat. pw. NMP z Góry Karmel w archiwum parafialnym w Bielsku Podlaskim, bez nr
- Teki Glinki w Woj. Archiwum Państwowym w B-stoku /mikro-filmy/
- Karta "zielona"-Kościół karmelitów, oprac. T. Grzebalski 1959 r., PSOZ O/W B-stok, nr inw. 0032
- karta "zielona"-D. klasztor karmelitów, oprac. H. Sygietyńska, M. Brykowski, J. Galicka 1963 r., PSOZ O/W B-stok, nr inw. 0033

22. Bibliografia

-karta "zielona"-Kapliczka przy kościele karmelitów, oprac. R. Rysiński, PSOZ O/W B-stok nr inw. 0043

- H. Kosieradzki "Bielsk Podlaski. Dzieje miasta", Bielsk Podlaski 1987 r.
- "Zabytki architektury i budownictwa w Polsce. Woj. Białostockie, t. 3", oprac. R. Sylwanowicz, J. Tokkożko, ODZ Warszawa 1992 r., s. 51
- J. Zieleniewski. Powstanie i rozwój układu przestrzennego Bielska Podlaskiego w XV-XVIII w. W: Studia Podlaskie, t. 1, Białystok 1990

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsca przechowania, sygnatury)

24. Uwagi różne

25. Opracował

tekst *mgr M. Pawluczuk*, *mgr R. Sylwanowicz*, sierpień 1998 r.

plany, rysunki *mgr R. Sylwanowicz*, sierpień 1998 r.

zdjęcia fotogr. *mgr E. Narolewska*, *mgr M. Pawluczuk*, marzec 1998 r.

miejsce przechowania negatywów

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

1. Miejscowość

BIELSK PODLASKI

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

Zespół klasztorny o.o.karmelitów trzewiezkowych

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

e.d.historii z p-ktu 12, plan sytuacyjny, zdjęcia fot.

e.d. historii z p-ktu 12:

murze klasztornym, nastąpił w latach 1920-21, ale karmelici nie powrócili do swej dawnej siedziby. W klasztorze znalazły miejsce różne instytucje, z których jedna, Szkoła Muzyczna I stopnia, użytkuje go do dzisiaj. Kościół pełnił funkcję sakralną, ale przestał być kościołem klasztornym. Od 1964 do 1976 r. był kościołem filialnym parafii Narodzenia M.B. Dopiero w 1976 r. erygowano nową parafię NMP z Góry Karmel i kościół przekształcił się w parafialny. Obok kościoła i klasztoru istniał też budynek plebanii /nie znany daty jej powstania/, w której w 1944 r. mieścił się szpital zakaźny. Plebanię tę rozebrano w 1976 r., a na jej miejscu pobudowano pawilon handlowy. Istniejącą obecnie w pobliżu kościoła plebanię zbudowano w l. 1977-78. W 1981 r. wykonano nowe ogrodzenie ogrodu usytuowanego przy plebanii. W l. 1984-85 zbudowano budynek mieszczący kaplicę i sale katechetyczne oraz mieszkania Sióstr Karmelitanek pw. Dzieciątka Jezus. W 1986 r. zrobiono betonowy chodnik prowadzący do tego budynku oraz zbudowano obok garaże. W 1993 r. poszerzono ogród parafialny i przestawiono jego ogrodzenie oraz przeprowadzono remont ogrodzenia ementarza przykościelnego /wymieniono 70% materiału, położono deski z blachy, pomalowano mur/. W tym samym roku rozebrano też istniejący mur między kościołem a plebanią i postawiono na tym miejscu nowy.

Wkładkę założył: mgr M. Pawluczuk, sierpień 1998 r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów:

Jedn. W.A. Olsztyn z. 794/S/ON Z.P. Ostróda z. 662 n. 6000

Wzór ODZ 1985

1. Miejscowość

Bielsk Podlaski

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

Zespół klasztorny
OO. Karmelitów....

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

Fotografie , plan sytuacyjny

Wkładkę założył: mgr M. Pawluczuk wrzesień 1998
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów:

Jedn. W.A. Olsztyn z. 794/S/ON Z.P. Ostróda z. 662 n. 6000

Wzór ODZ 1985

